

V sredo in saboto

izbaja in velja:

Za celo leto	6 for. 20 kr.
" pol leta	3 " 20 "
" četert leta	1 " 70 "
" mesec	— " 60 "

Po pošti:

Za celo leto	7 for. 50 kr.
" pol leta	3 " 80 "
" četert leta	2 " — "
" esec	— " 70 "

SLOVENEK.

„Živi, živi duh slovenski, bodi živ na veke!“

Nar. pesem.

Oznaniła.

Za navadno dvestopno versto se plačuje: 5 kr., ktera se enkrat 8 kr., ktera se dvakrat, 10 kr., ktera se trikrat natiskuje; večje pismenke plačujejo po prostoru.

Za vsak list mora biti kolek (štampelj) za 30 kr.

Rokopisi se ne vračajo.

V Celovcu v saboto 14. aprila 1866.

Tečaj II.

Naši deželni zbori in naš politični program.

III.

(Dalje.)

Po izverstnem in temeljitem govoru dr. Toman besedoval je nekaj malega dr. Zupan v nasprotnem smislu, za njim pa je poprijel za besedo poslanec Luka Svetec in govoril (nemški) tako le:

„Častita gospoda prednika, dr. Bleiweis in dr. Toman, sta že vse tako vsestransko in temeljito razložila, da mi je res težko novih razlogov najti, in da mi skoraj drugega nič ne ostaja, kakor paperke pobirati. Pred vsem pa z veseljem konstatiram, da nam je predložena adresa vsaj to korist prinesla, da vemo, pri čem da smo. Razgovor o njej nam je dvoje razjasnil in sicer prvo to, da hočejo naši nasprotniki ministerstvu podati nezaupnico, in drugo to, da si želé nespremenjene februarne ustave nazaj.

Dobro je, da vemo, kaj si naši nasprotniki mislijo in želé. Tako zamoremo natanko povedati, kako mi to reč vemo in razumemo.

Ne zdi se mi pa zdaj nepotrebno, bolj natanko prevdarii razloge, ki jih za adreso navajajo. Ta adresa podpira svojo nezaupnico pred vsem s tem, da nasprotuje septemberski manifest I. členu oktoberske diplome. Veseli me, da je oktoberska diploma, ktero so Slovani vedno visoko častili, vsaj enkrat tudi pri naših nemških protivnikih veljavo zadobila (Dobro! Pravo! v sredi in med poslušalci! Glas: Čujte!), a obžalovati moram, da v tem niso protivniki doslednji; kajti v enem

dušku imenujejo oktobersko diplomu in februarški patent, kakor da bi oba zakona iz ene podloge izviral, eno in isto bila. Toda ravno to pa je, gospoda moja, velika zmota, ki je kakor povodenj, pa le na videz, potopila vse nemške dežele, povodenj, o kateri pravi nek ogersk časnik prav dobro, da bode skorej tisto visočino dosegla, ki je sicer zavetje resnice. Gospoda moja! ne še le 20. septembra t. l. je vlada mōgla ravnati proti oktoberski diplomu s tem, da je oklicala novo postavo, ne! to je že 21. oktobra 1860 bilo mogoče in zgodilo se je 26. februarja 1861 (Dobro!). Res je, da pravi vladar v I. členu oktoberske diplome, da ne bo več samovlastno postav dal; ali kako je mogla vlada 26. februarja 1861 enostransko postavo dati, ktero še na verh imenuje nespremljivo glavno državno postavo? (Dr. Toman in poslušalci: Prav dobro!) Takrat, gospoda moja, se je pregrešilo, da smo 5 let pod ustavo sanjali, da so finančne moči oslabele in da je up avstrijski do ničlje prišel, da se narodno gospodarstvo, državno pravo in svoboda ni mogla razviti (Dr. Toman: Prav dobro!).

Morebiti mi bote pa, gospoda moja, ugovarjali, da je februarni patent le izpeljava oktoberske diplome? To pa ni res! Zakaj v februarjem patentu imamo več reči tako n. pr. gosposko zbornico, katerih oktoberska diploma ne pozna; spomnite se §. 13, pravic deželnih zborov in ožega državnega zbora (Dr. Toman: Prav dobro!) Od vsega tega se kar nič ne nahaja v oktoberski diplomu.

Kako je tedaj mōgla vlada 26. februarja 1861 tako postavo s temi odločbami dati? Morebiti mi bote pa zdaj ugovarjali, da je februarni patent s tem pravno moč zadobil,

ker so ga nekteri deželni zbori d j a n s k o sprejeli. Tega Vam morda ne bo treba dokazovati, ker je očitno, da na Ogorskem, Hervaškem in Beneškem februarni patent nikdar ni bil sprejet. Če Vi izpeljujete pravo od tod, da se kaj djansko sprejme, morate mi pa tudi potem pritrditi, da v teh deželah ni nikdar pravne veljave zadobil.

Toda, gospoda moja, februarni patent obsega tudi take občne pravice, ki vse dežele zadevajo. Če mi, gospoda moja, priterdite da februarni patent za tiste dežele, ki ga niso sprejele, ni bil postavno veljaven, tedaj mi morate pa tudi to pritrditi, da tudi v tistih deželnih zborih, ki so ga sprejeli, pravne veljavnosti zadobiti ni mogel, ker le-ta ne sega tudi tiste dežele, ki ga niso sprejeli. Naj Vam pa to z izgledom pojasnim. Jaz postavim imam z nekim drugim posestvo, in sicer nerazdelno. Dokler sva enih misli, moreva po naternem kakor pisanem pravstvu z njim storiti, kar koli hočeva. Če pa nisva enih misli, če moj soposessnik noče privoliti, — prašam Vas, ali smem po svoji volji kaj tacega storiti, kar se celega posestva tiče? (Wurzbach: Kaj pa da! V sredi in med poslušalci: Pravo! Pravo! to je dobro!) Ali ga smem z dolгови obložiti? (Wurzbach: se ve da!) Nikakor! (W.: Da!) Terdim tedaj, da si je državni zbor samolastno prisvojil pravice, ki so nasledke imele tudi za tiste dežele, ki niso februarnege patenta sprejele; terdim, da je „Reichsrath“ samolastno postav dal, ki naj bi bile tudi za Ogorsko in Hervaško veljale.

Februarna ustava pa, gospoda moja, ni samo mogla pravne veljavnosti doseči s tem, da se je sprejela — jaz še celo terdim, da gledé na to, kakó se postave dajejo, še zakon ni mogla postati. Po členu II. in III.

Besednik.

Slovanski shod v Pragi l. 1848.

(Dalje)

Po predlogu Libeltovem se je napravil manifest ali razglas na narode evropejske. Ta manifest je bil narejen od diplomatičnega odbora in posebnare po mislih gg. Zacha, Libelta, Bakunina in Palackega. Glasi se pa ta manifest tako le:

„Slovanski shod v Pragi je dogodba nova kakor v Evropi, tako tudi med Slovani samimi. Pervikrat, odkar nas imenuje zgodovina, sešli smo se razkropljeni udje velikega rodu v važnem številu iz daljnih krajev, da bi, spoznavši se med seboj spet za brate, mirno se posvetovali zastran skupnih potreb. In razumeli smo se ne samo po krasnem svojem od 80 milijonov govorjenem jeziku, temuč tudi po soglasnem bitju naših serc in po enakosti naših namer. Resnica in odkritost, ki ste vse naše ravnanje vodile, nas tudi primorale, naj pred Bogom in svetom izrečemo, kaj smo hoteli in po kakih vodilih smo se ravnali v našem posvetoivanju.

Narodi romanski in germanski, nekđaj slavni v Evropi ko močni pridobitelji in

zmagovavci, niso le samo od tisoč let si ohranili po sili meča svojega državne neodvisnosti ali samostalnosti, ampak vedeli so tudi po vsakterih potih streči svojim željam po gospodarstvu. Deržavna njih umetnost se je opirala zlasti na pravico močnejšega in je podajala svobodo le samo višim stanovom pa vladala s pomočjo privilegij ali predprav, prostemu ljudstvu pa je le nakladala dolžnosti. Se le v najnovejši dobi se je jelo očitno mnenje kakor duh božji naglo razlegati po vseh deželah, in oblasti pa moči tega mnenja je šlo srečno iz pod rok, zrušiti vse verige fevdalizma in zadobiti zopet in povsod posamnemu človeku večne in nepremeljive pravice človeštva. Temu nasproti pri Slovanih, ki so svobodo od nekđaj toliko bolj goreče ljubili, kolikor manj so strasti in želje kazali po gospodarstvu in podjarmljenju, — pri Slovanih, ki so za neodvisnost tako goreli, da se pri njih še nobena viša središčina moč napraviti ni mogla, — pri Slovanih padal je narod za narodom v odvisnost, in politika, ktera je pred očmi vesoljnega sveta že zdavno, kakor se spodobi, obsojena, vzela je nazadnje tudi junaškemu narodu Poljakov, plemenitih naših bratov, njih državno samostalnost. Zdelo se je, da se je celi veliki svet slovanski na veke pogreznil v sužnost in dobri pa pripravi slovanskega naroda in sramotne sužnosti prijatli in čestiveci niso se

mudili, raznašati po svetu, da slovanski narod ni prikladen za svobodo. Ali vendar tudi ta nečimurna misel zginja enkrat pred besedo božjo, ktera v velikanskih prekucijah naše dobe glasno in jasno govori k slehernemu sercu; duh je nazadnje zmagal; stara kletva je zrušena; tisočletna stavba, ktero je sirova sila zidala v zavezi s kovarstvom in lažjó, — ta stavba razpada v šibre pred našimi očmi; krepki duh življenja veje po širokih njivah in stvarja nove svetove; beseda svobodna, djanje svobodno je enkrat resnica postalo. Tu vzdigne tudi dolgo tlačeni Slovan glavo svojo, strese raz sebe nasilje in tirja s krepkim glasom nazaj staro svojo dedščino: svobodo. — Močen po številu, še močnejši s svojo voljo in zopet pridobljeno bratovsko enomiselnostjo svojih rodov, ostane vendar zvest naravi in vodilom očetov svojih; ne želi in ne išče niti gospodarstva, niti podjarmljenja, temuč želi in išče svobode za se kakor za vsacega in slednjega, on želi, da bi občno in brez iznimke spoznana bila za najsvetejšo pravico človeka.

Za to mi Slovani zaveržemo in studimo vsako gospodarstvo gole sile, ki se poleg postave vzdiguje; zaveržemo vse privilegije in predpravice, kakor tudi vsaktere razdele posamnih stanov; želimo črez in črez enakost pred postavo in enako mero pravic in dolžnosti za slehernega. Kjer se koli med

oktoberske diplome se imajo postaviti za naprej dajati s pomočjo deželnih zborov, oziroma državnega zbora.

Gospoda moja, ali more po tej odločbi kaka postava pravno moč samo s tem zadobiti, da se sprejme ali pa da se molče privoli?

Da bi bila februarina ustava v smislu oktoberske diplome pravno veljavnost zadobila, morala bi se bila po ustavni poti s pomočjo deželnih zborov, oziroma državnega zbora ustanoviti. Vprašam Vas pa zdaj, kdaj se nam je ta ustava predložila? Kdaj smo o njej ustavno sklepali? Nikoli! Če se tedaj, gospoda moja, po oktoberski diplomati nobena postava brez sodelovanja deželnih zborov, oziroma državnega zbora ni mogla ustanoviti, ni mogla tudi februarina ustava nikdar pravno veljavnosti zadobiti. (V sredi in med poslušalci: Dobro!) Če je tedaj sedanje ministerstvo, sedanja vlada, isto pravno neveljavno ustavo z manifestom od 20. septembra t. l. ustavilo, ni nikakor prava oskrunilo, temuč je le odpravilo krivico, ki je 5 let trajala. (Živa pohvala v sredi in med poslušalci.)

Sedanje ministerstvo je še le na isto stezo krenilo, ki se je morala koj v začetku nastopiti, sedanje ministerstvo je nastopilo pot porazumljenja z narodi, pot, gospoda moja, ki je od začetka že edino prava in po avstrijski zgodovini poterjena bila.

Častiti moj prednik dr. Toman je omenil pragmatične pogodbe, ki se ni oktrojirala, ampak s posameznimi kraljestvi in narodi dogovorila in bila je postavnim zastopnikom posameznih kraljestev in dežel po ustavnem potu predložena, naj jo sklenejo. Tako se je bila tudi stanovan kranjske dežele predložila. To pot, gospoda moja, bi bila imela vlada precej po 20. oktobru nastopiti. (Dobro!) Res je, da so se med tem časom, ko je bila absolutistična vlada, potitične in socijalne razmere kaj zelo spremenile, tedaj je bilo, zlasti takraj Litave, težko na staro pripeti, ker se je že marsikaj preživelo in popolnoma prenovilo. Pri nastopu nove dobe bi se bilo imelo na to gledati, in ker ni bilo več postavne podlage, treba je bilo res oktrojirati, pa le deželni volilni red in nič več.

Vlada je tudi vedela, da je takšna pot mogoča. Da je temu res tako, nam priča njeno ravnanje na Erdeljskem. Ko je namreč erdeljski zbor se sklical na 1. julija

1863, bil je oklican začasen volilen red in vlada je rekla izrečno v reškriptu: „Zavolj pomanjkanja druge postavne podloge se je moral začasni deželni red osnovati, po katerem naj se volijo poslanci.“ Ali ta začasni volilni red ni bil za podstavni zakon oklican, temuč izročil se je potem zboru le kot vladin predlog k ustavni obravnavi. To, gospoda moja, je bila prava pot, tako bi bil moral Šmerling ravnati tudi v deželah takraj Litave.

(Dalje pride).

Avstrijsko cesarstvo.

Morebiti ni bilo kmalo tako hudó, kakor se zdaj kaže. Zvit sovražnik žuga cesarevini od zunaj, mede klopčič in čaka komaj, kdaj bi ga z mečem presekala in tako državo v hudo vojsko spravila. Nevarnost od te strani tedaj še ni pri kraju, — velikoveč se nam dozdeva, da bode Bismark res to, kar je od sebe rekel, namreč mož železa in kervi. — Kar se pa notranjih zadev tiče, ne tajimo, da ne bi bilo več zaupanja in mnogo bolj nego je bilo pod poprejšnjo vlado, kjer je vse zastati in žalosten konec jemati hotlo; ali tudi tukaj se ne manjka nevarnosti, ki žugajo mlado setev unkočati. Nič še nimamo gotovega: razne stranke si stojé kar serdito nasproti, tu centralisti in avtonomisti, tam dualisti, federalisti in Bog ve kdo še vse, in vsak svojo terdijo. Da bi se vsi eden drugemu kaj približevati, med seboj spravljati in tako vogelne kamne k novi stavbi avstrijskega doma, kjer bi mogli vsi narodi srečno in svobodno živeti, skupaj prinašati začeli, o tem ni še žalibože skorej nič zaznati. Federalisti le kažejo kakor zmirej, tako tudi zdaj, še največ voljnosti pogajati se in zidati ustavni dom na novi terdni podlagi; ali ni ga, ki bi jim roke podal in se z njimi združil! To ravno pa je žalostno in nevarnostno množilo! Zlasti pa se velikonemškim centralistom in dualistom serce širi in pogum raste, odkar se klopčič nemški tako zamotava, da bi se tudi Nemčija lakko na dva kosa razbila in bi južni del s takraj litavskimi deželami v enem zboru združen bil. To bi bil spet popolnoma dualizem. Zatorej nam ga je treba še vedno na vso moč pobijati, ker, kjerkoli se vgnjezdi, ne bo nič prida za Slovane, kar je bilo večkrat na drobno dokazano.

Ogerski zbor se je spet 11. t. m. pričel.

Gališka deputacija je bila 10. pred cesarjem, ki jo je prijazno sprejel in jej obljubil prošnjo dobro pretehtati.

Vlada želi, da bi si občine ustanovile svoje lastne zdravnike, kakor so že na Laškem od nekdaj.

Dežele notranje-avstrijske.

Iz Celovca. (Narobe svet v Celovcu — Pernhartove podobe — Ljubljana in Celovec.) Ni skorej dne, da bi ne imel Celovec naš svoje veselice. Od vseh vetrov dohajajo umetniki in umetnice v naše mesto, godejo, govorijo, glasovirajo, itd. . . in ljudje le vrejo jih poslušati in gledati — za drage denarje. Nova in stara kazina tudi ena spred drugo vse žile napenjate in hočete ena drugo prekositi: Ni skorej dne, da bi se tu ali tam ne sukali. In vse to za drage denarje! Ubogi možje, kako morejo vstreti vsem potrebam svoje družine?! V celem letu je pa le enkrat volitev za mestni odbor, vse je tu zastoj, da! še dolžnost je, da se pri tej volitvi udeležuje vsak omikan deržavljan in meščan. Kaj pa se godi? Izmed 931 volivcev jih je k poslednji volitvi prišlo le samo 155. Ali to ni sramota za celo naše mesto, tako da se o njem govori in piše po vseh novinah in po celem svetu? To je res narobe svet!! — Ravno te dni so v dvorani deželne hiše razpostavljene podobe, ki jih je namalal sloveči naš malar Pernhart. Ena podoba kaže lepo Koroško, kakor se vidi iz visokega „Stola“ na vse štiri strani svetá; druga, kakor se vidi iz Sent-Magdalenske gore. Kdor jih vidi, nobeden jih ne more prehaliti, kako prelepo in izvrstno so narejene. Kar pa mi Slovenci vendar omilujemo in očitno potožimo, je to, da g. Pernhart slovenska imena tako zelo pači in pokvarja, post: „Buaz“ mesto „Plavec“, „Stou“ mesto „Stol“ itd. . . Dobro vemo, da g. P. ne veseli, ako ga kdo opominja, da je slovenske kervi. Vendar bi ga pa imelo sram biti, po celem svetu trobiti, da on — umetnik — še svojega materne jezika pisati ne zna! — Ni dolgo, kar je „Slovenec“ razglasil, ktere postavbe da veljajo v kerški škofiji za stran nauka nemškega jezika po slovenskih šolah. Le primerite jih z unimi, ki jih je ljubljanska

milijoni le en sam sužnik rodi, tam prave svobode še ne poznajo. Da! svoboda, enakost in bratinstvo vseh v državi živečih je kakor pred tisočimi leti, tudi danes zopet naše geslo (beseda.)

Vendar mi ne vzdigujemo glasú in ne predlagamo želj za posamne ljudi v državi. Ne manj svet, v prirojeni svoji pravici, nam je tudi narod gledel na vesoljne njegove dušne potrebe. Naj zgodovina tudi kaže pri enem narodu višo stopinjo omikanosti kakor pri drugem, vendar vedno uči ravno ta zgodovina, da prikladnost, dosegati višo omiko, pri nobenem narodu nobene meje nima. Narava ne pozna zlahtnih in nê zlahtnih narodov samo na zbi in tudi ni poklicala nobenega izmed njih, da bi nad drugimi gospodaril, pa tudi nobenega ni odločila v to, da bi drugim služil pa jim pomagal dosegati njih namere: enaka pravica do najzlahtnejše človečnosti ali humanitete je božja postava, ktere nihče ne sme brez kazni prestopiti. Ali žalostno je, da te postavbe, kakor se zdi, še dandanešnji najbolj izobraženi narodi ne poznajo in se je ne deržijo, kakor je treba. Čegar so se gledé posamnih ljudi že prostovoljno odrekli, to je više oblasti in varstva, tega se še deržijo nasproti posamnim narodom, zastran narodov si pripisujejo gospostvo v imenu svobode, ker je ne znajo, kakor mislimo, skupaj deliti in uživati. Tako se brani svobodni

Britanec priznati Jrca za popolno sebi enakorodnega; tako grozi Nemeč marsikteremu narodu slovanskemu s silo, ako ne bode volje pomagati pri zidanju politične nemške velikosti; tako ne sramuje se Madjar prilastovati sebi samoedinemu narodnih pravic na Ogerskem. Mi Slovani čez in čez čertimo vsaktere take prenapetosti in jik toliko krepkejši zaveržemo, kolikor nepristojniši se z odejo svobode ogrinjajo. Pa vendar smo in ostanemo zvesti prirojenim lastnostim in ne privolimo, da bi želja maščevanja za vse prestane krivice zlezla v naše serce. Zatorej podajamo bratovsko roko vsem sosednim narodom, kteri so pripravljeni kakor mi spoznati in v resnici dajati popolno enake pravice vsakterej narodnosti, ne gledé na to, kako je politično močna in kako je velika.

Ravno tako zaveržemo in studimo tisto politiko, ki se prederzne z deželami in narodi tako ravnati, kakor z blagom gospodarske oblasti prepuščenim, — jemati, meniti in deliti jih, kakor se jej zljubi in dopada, ne gledé na njih pokolenje, jezik, posebnosti in nagnenje narodov pa ne marajoč za njih prirojeno zvezo in opravičeno samostalnost. Sirova moč ostrega meča je samoedin razsojevala čez blago in gorje premaganih, ki dostikrat še do boja niso prišli, in od kterih se navadno kaj drugega ni tirjalo kakor vojakov in denarjev, naj poma-

gajo utrditi nasilno moč ali pa da k večemu hinavsko kažejo vdanost do nasilnika.

Opiraje se na to prepričanje, da mogočni dušni potok sedanje dobe tirja nove politične uravnave in da se država, če ne z novimi mejami, vsaj na novih podlagah vnovič mora postaviti: storili smo predlog cesarju avstrijskemu, pod kogar ustavno vlado mi večidel živimo, naj se njegova cesarska država premeni v zvezo ravnopravnih narodov; tako bi se ravno tako za njih različne potrebe poskerbelo kakor za edinost in moč cele cesarevine. V takej zvezi vidimo, da se ne rešimo samo mi, temuč tudi svoboda, omika in človečnost sploh, in zanašamo se na radovoljno podporo cele Evrope, da se ta naša misel izpelje. Pripravljeni smo, naj bi se imelo tudi iz terte zviti, na to, da pridobimo svoje narodnosti v Avstriji, z vsemi nam pristopnimi pripomočki, polno priznanje in ravno tiste pravice v državi, ktere narod nemški in madjarski že vživa. Pri tem početju se pa opiramo na močno podporo, ktera za vsako dobro pravico izvira iz vsacega resnično svobodnega serca.

Sovražnikom narodnosti naše je šlo srečno izpod rok, plašiti Evropo s strašilom političkega panslavizma. Reklo se je, da ta panslavizem žuga pogubiti vse, kar se je koli za svobodo, omiko in človečnost pridobilo. Mi pa poznamo čudodelno besedo, ktera

Blizo Velenja. R. P. Iz našega kraja, dragi „Slovenec“ še nobenega dopisa nisi prinesel, torej ti pišem jaz, ako ti je všeč, kako se kaj tú narodni duh razvija. Vese lilo bo gotovo vsakega slišati, da hočejo domoljubni možje, če bo mogoče, v Velenji slovensko čitalnico napraviti. Saj je je pa tudi še živo treba, ker ona bi največ pripomogla zaspani naš narod zbujati. — Naj mi bo torej tudi dovoljeno neko dogodbo povedati, da se zve, kako se še pri naših kmetih nemškutari in kako bi radi oni s šolo ravnali. V Š., pol ure od Velenja, bil je na farni šoli učitelj, ki je že star in za učiteljstvo nesposoben. Na mesto njegovo bil je postavljen nov in vnet Slovenec. Srenja mora oba učitelja plačevati. Pa, akoravno novi učitelj malo plače dobiva, vendar je srenja najprej knez. škof. konsistorijo potem

pa c. kr. deželno namestnijo prosila, naj se novi odstavi, češ, da je še stari učitelj sposoben za učenje. Pa niti konsistorija niti namestnija ni srenje uslišala; in tako je vse še pri starem ostalo; zdaj pa župan in srenjski odborniki mladega in pridnega učitelja kaj pisano gledajo in mu še tiste betve krvavo zaslužnega plačila dati niso hoteli. Tako je bil učitelj primoran, do okrajnega urada obrniti se. Nek srenjski odbornik, ki še brati in pisati ne zna, se je celo pri g. župniku pritožil, zakaj da se otroci pri novem učitelju nič nemškega ne naučijo, in da še celo, „očenaša“ po nemški moliti ne znajo! Dalo bi se še več takih neumnosti naštet, pa že teh je dosti, da svet spozna in sprevidi, kake misli nekteri sicer še pametni ljudje o ljudskejši šoli imajo; in gorje šolam — gorje učenikom, ako pridejo takim šolobardom in nemškutarjem pod nogo! —

Iz Metlike 4. aprila — (Veselica v čitalnici. Prijazen opomin Černomaljem.) V pondeljek imeli smo v Metliki spet prav vesel večer. Že popoldan bilo je vse židane volje, ko so metliške devojke na trati zunaj mesta kolo igrale in fantje po mestu „Naprej zastava Slave“, itd. popevali, da je vse odmevalo. Ali pravo veselje bilo je vendar še le zvečer, ko so bili rodoljubni Metličanje svojo čitalnico prvi pot v gledališče spremenili in šaloigro „Županova Micika“ s pomočjo nekterih črnomaljskih rodoljubov tako izvrstno igrali, da so v resnici občo pohvalo zaslužili, ki jim je od vseh strani obilno donela. Med igralci se je najbolje odlikovala županava Micika (gospodičina Dragotina P.) kakor tudi Podgorška (gospodičina Hermina K.), ki se je posebno s svojo prekrasno izreko vsem dopadla. In kako se ne bi, ko je bila slovenščina iz njeznih ustic njenih slajša ko med in cukar? — Anže Hudoba (g. Oroslov Str.) se je tudi vsem prikupil s svojo igro, ki je bila razun petja zares prav izvrstna. Govoril je z neko posebno lahkostjo, ko da je igranja v gledališču že Bog ve kako vajen. — Tudi oče župan (g. Milozvan Kr.) so svojo nalogo prav dobro rešili. Ali najbolje je igral Glažka g. Rudolf Kr. Samo da se je pokazal, prej neg je kaj spregovoril, bilo je že vse v smehu. — Süsseim in Windberg sta tudi dobro igrala, samo to je bilo napak, da sta včasih pretiho in premalo razumljivo govorila. — Začel in sklenil je „besedo“ s prekrasno igro na glasoviru g. dr. Zavišek, ki je v našem kraju obče znan kot izvrsten igralec na tem instrumentu. — Pred šaloigro imel je g. Rudolf Kr. nagovor, ki je bil sicer prav lep po obsegu in po izpeljavi, samo malo previsok in preučen mi se je zdel za tako občinstvo, ki je še pred malim časom b e r g l e tujega jezika stokrat več obračalo, ko s v o j e l a s t n e n o g e, in ki še dan danes po stari navadi ali razvadi brez potrebe še vse preveč po nemški kramlja, kar čitalnici gotovo nobene časti ne dela. Ti nemškoslavoenci izgovarjajo se navadno in pravijo: „Mi smo z dušo in telesom za obveljavo našega poprej po krivici toliko zanemarjenega in zaničevanega jezika, ali med tem, ko smo mi v poprejšnjih časih z drugimi vred nemškutarili, kar se je dalo, se je naš jezik književno in slovnično tako izobrazil in preobrazil, da nam je zdaj, ko smo bolj priletni, nemogoče, da bi si ga popolnoma v glave vtepli. Zato se mi starci neradi z novoslovenščino pečamo; — to pa zahtevamo, da se morajo naši otroci v duhu sedanjega časa slovensko izobraziti.“ — Ako se ne motim, je pri neki priliki ravno te besede nek prileten gospod pokojnemu ljublj. vladiki spregovoril misle, da jim se bode s tem Bog ve kako prikupil. Ali škof so mu odgovorili: „Jaz sem sicer star, vendar se pa še rad s slovenščino pečam, da v duhu sedanjega časa napredujem; kajti človek ne sme nikdar prestar biti, kedar se je treba kaj potrebnega ali dobrega naučiti.“

Ako bi si naši gospodje čitalničarji te besede našega pokojnega knezovladike k srcu vzeli; ako bi oni bolj marljivo in pazljivo slovenske časopise in knjige čitali in pustili tisto judovsko „Presse“, katero podpirati je pred Bogom grehota, bi jim se kmalo znanost književne slovenščine pomnožila, naj bodo priletni, kolikor hočejo!

(Konec pride.)

Novo mesto. J. N. B. (Vreme. Slaba je. Skof. razglas. Veselica.) Novega ravno nimam kaj pisati. Včeraj in danes pripeka solnce prav toplo, saj smo pa tudi potrebni, da bi dobili jeseni dobre kapljice. Revščina je tu grozno velika, stradajočih je povsod silno veliko — kaj bo — kaj bo? — Danes zvečer nam spravi čitalnica „Županovo Miciko“ na oder, — prav tako! Vendar kaj več o tem pozneje, — ako Vam je drago. (Lepo prosimo! Vredn.) „Čitalnica“ naša kaj lepo napreduje, — šteje že čez sto udov. — Škofova okrožnica zavoljo ljudskih šol nam je pirhe kaj zelo skazila. Zagotavljam Vas, da veliki veliki množici spoštenjakov srce jeze kipi, zavoljo te nam tako neprijazne okrožnice.

Bog daj skorej vsem pamet, kliče sivi starček ter miluje tužno majko Slavo!

Ptuje dežele.

Kaj hoče, kaj namerja grof Bismark zdaj? Da prav na kratko rečemo: On hoče predrugačiti nemško zvezino ustavo in ustanoviti nov zbor s tem, da ima vsak pravico glasovati, voliti in izvoljen biti, — noče pa razorožati, kakor Avstrija tirja, češ, ker se misli le braniti, nikakor pa napadati. Nihče pa mu ne verjame, da mu je res za novi zbor kaj mar, in da se bo zanj v resnici kaj prida menil, — on misli s tem predlogom le nasprotnike svoje razdeliti, vodo še bolj zbroditi, ljudstvo prekaniti in naposled vendarle vojsko vneti. Klopčič se tedaj še vedno bolj mede, zlasti če se pomisli v Frankobrodu predložiti, naj se za vojsko pripravijo in nepokojne interdovratne Pruse otepó. Kakor je zdaj slišati, se tudi že, zlasti Parska in Saksonska, močno pripravljate, da bi Avstriji pomagale in nemško vprašanje na drugi podlagi rešile, kakor pa Bismark hoče, ker on bi najberze vse rad pod pruski klobuk spravil, — kako, to mu je potem vse eno!

Kralj Viktor Emanuel je tudi neki zelo za vojsko vnet in je menda že neko skrivno pogodbo s prusko vlado sklenil.

Tudi v Parizu se je jelo močno gibati. Maršali prihajajo in odhajajo eden za drugim, in pripoveduje se celo, da hoče miro-ljubni minister zunanjih zadev Drouin d' Lhuys odstopiti, če se Napoleon očitno zoper Bismarkovo politiko ne izreče. Francozom pač ne gre reka Rajna iz glave!

Pariška konferencija se je popolnoma razderla, — Romani tedaj zdaj lahko delajo, kar hočejo. Bismark bi neki celo rad videl, da bi začeli rogovoliti in Avstriji zadrege delati. — Ali tologi jim bode Ruska in Turška to — igračo dopustila, ker imate obe toliko trum vojakov na mejah postavljenih — Ruska 200.000, Turška pa tudi nič manj! — Po vsem tem je kaj težko miru upati.

Razne novice.

* Ves svet ve, kako čudni možje so angleški popotniki. Takošnih eden je bil nedavno na Dunaju. Tu mu posebno dopada št. Štefanov stolp ali turn, ki meri 75 sežnov. Da ga je dan na dan po cele ure ogledoval, ni treba nam še posebej praviti. Zagledavši enkrat nekega dunajskega znanca pokliče ga hitro k sebi ter vpraša: E ti, kaj misliš, koliko milijonov avstrijskih bankovcev po 1 gld. bi bilo treba skupaj naložiti,

da bi bila klada tako visoka, kakor je ta stolp? — Le-ta mu mirno odgovori, da še enega milijona ne. Ker se to Angležu čudno pa nemogoče zdi, pelje ga znanec v kavano ter mu zračni in razkaže, da je treba le 777.600 bankovcev, 222.400 pa jih še ostane. Anglež je sicer z glavo majal; ker mu je pa njegov znanec vse do pikice razkazal — šel je in ni več pogledal stolpa.

* Cerkovnik ali mežnar pri cerkvi sv. Marka v Benetkah, domačim in tujcem dobro znan mož, je one dni v ondašnji cerkvi znorel. Pravijo, da si je v 38 letih, kar je bil cerkvenik, 100.000 gld. prihranil. Služba pri tej cerkvi tedaj ni slaba!

* V Nedavno se je vlačila po velikovski okolici neka silno nadležna ciganka. Bila je tudi ona, kakor je to že sploh navada, vedeževavka in copernica ter je ljudem na vse mogoče „viže“ denar iz žepov pa tudi druge reči izmikovala. Žugala je tudi, da, kdor jo prime in zapre, zgrudi se pri tej priči mertev na tla. Da jih je bilo semtertje dosti, ki so se je bali, je žalibog res, — slednjič pa je vendar prišla takim v pest, ki jej niso verjeli, — ugrabili so jo in zaperli pa vendar še živi ostali!

* Časniki pripovedujejo, da v nekterih krajih na Gališkem, kjer je zdaj velika reva in lakota, Rusini niso hotli denarne podpore od deželnega zbora sprejeti, zato ker so jo Poljaci krog delili. — Žalostno!

* Nek ljubljansk dopisnik piše v „Oest. Ztg.“, da je bilo l. 1865 na Kranjskem 51.007 za šolo pripravnih otrok. Izmed teh je 23.450 v šolo hodilo, drugi pa ne. — Nam se ta račun nekako sumljiv zdi, ker se malokje tako zelo šole obiskujejo, kakor ondi.

Duhovske zadeve.

Lubljanska škofija: Umerli so: G. Fr. Uršič kapl. v pokoju iz goriške nadškofije Blaž Sušnik kapl. v pokoju in gospod Jo. Alijančič, župnik v Doberničah. R. I. P.

Lavantinska škofija: V č. g. Juri Matjašič je izbran za stolnega župnika v Mariboru. Umerl je g. Miklavž Blažič, župnik pri sv. Marjeti pod Ptujem. R. J. P.!

Žitna cena.

v	pšenice		reži		ječmena		ovsa		turšice	
	gld.	k.	gld.	k.	gld.	k.	gld.	k.	gld.	k.
Mariboru	3	85	2	85	2	20	1	30	2	25
Celju	3	80	2	60	2	50	1	55	2	65
Ptujem	3	50	2	80	2	—	1	20	2	20
Ljubljani	3	92	2	71	2	30	1	77	2	47
Kranju	3	95	2	74	2	30	1	48	2	60
Novemestu	4	10	3	10	2	40	1	70	2	50
Gorici	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Celovcu	4	60	2	82	2	14	1	20	2	25
Terbižu	5	60	3	80	3	20	2	20	3	80
Varaždinu	3	60	2	30	1	98	1	32	2	40
Reki	4	90	2	75	2	45	1	98	3	22
Sisku	3	40	—	—	1	84	—	—	2	78

DUNAJSKA BORSA 11. aprila.

Deržavni papir.		Denar.	Blago
5 % obligacija po 100 gld	—	54.70	54.90
5 % nar. posojilo od l. 1864	—	81.60	81.50
5 % metalike	—	58.30	58.50
4 1/2 % „	—	51.50	52.—
4 % „	—	46.—	46.50
3 % „	—	34.25	34.75
2 1/2 % „	—	29.—	31.—
Srečke l. 1839	—	134.50	135.50
„ „ 1854	—	74.—	74.50
„ „ 1860 po 500	—	76.10	76.30
„ „ 1860 „ 100	—	86.—	86.50

Dunajska borsa 13. aprila 1866.

5 % metalike	56.50
5 % nacional	60.10
1860 derž. posoj.	71.90
Bankine akcije	688.—
Kreditne „	128.25
London	107.25
Novi zlati	5.08
Srebro	106.75